

2022-10-28

Hovrätten över Skåne och Blekinge

**Mål nr T 3626-22;  
Kapatens R4 AB ./. Victoriahem AB**

Som ombud för Kapatens R4 AB ("Kapatens") får vi efter medgivnet anstånd utveckla grunderna för överklagandet och skälen för prövningstillstånd.

**Grunder för överklagandet**

***Tingsrättens prövning***

1. I målet är ostridigt att Victoriahem AB ("Victoria") 2019 var ett avstämningsbolag, att Victoria 2013 emitterade drygt en miljon preferensaktier som alltjämt förelåg våren 2019, att preferensaktierna var noterade på Nasdaq Stockholm, att Victorias bolagsordning föreskrev att preferensaktierna medförde företrädesrätt till en årlig utdelning om 20 kr per preferensaktie med kvartalsvis utbetalning om 5 kr per preferensaktie, att Victorias årsstämma den 23 april 2019 beslutade att utdela 20 kr per preferensaktie med kvartalsvis utbetalning om 5 kr i juni 2019, 5 kr i september 2019, 5 kr i december 2019 samt 5 kr i mars 2020, att det vid en extra bolagsstämma i Victoria den 19 juni 2019 beslutades att preferensaktierna i bolaget skulle lösas in varvid även beslutades att en sista utbetalning av utdelning om 5 kr skulle utbetalas den 3 juli 2019 och att inlösenlikvid för preferensaktierna skulle utbetalas den 11 juli 2019, att en sista utbetalning om 5 kr per preferensaktie till preferensaktieägarna skedde den 3 juli 2019 samt att preferensaktierna därefter löstes in och avregistrerades med följd att preferensaktierna strukits ur Victorias aktiebok.

2. Det är vidare ostridigt att av den utdelning som bolagstämman i Victoria beslutade om den 23 april 2019, endast 5 kr per preferensaktie utbetalades, med följd att utdelning om 15 kr per preferensaktie kvarstår obetald. Kapatens har förvärvat sådana fordringar från f.d. preferensaktieägare i Victoria som fått sina aktier inlösta. Det är ostridigt att det i målet yrkade kapitalbeloppet uppgår till summan av de fordringsrätter som Kapatens har förvärvat.
3. Kapatens talan vilar på den grundläggande principen att det genom bolagsstämmans beslut om utdelning uppkommer en fordringsrätt för aktieägaren på bolaget. Denna fordringsrätt är aktieägarens egendom och bolaget kan inte ensidigt upphäva fordringsförhållandet. Därför är Victoria betalningsskyldigt.
4. Victoria har som grund för sitt bestridande av käromålet åberopat att fordran i ett avstämningsbolag - om den uppkommit genom bolagsstämmans beslut - har varit villkorad av att aktieägaren har varit införd i aktieboken (ABL 4:37) och i avstämningsregistret (ABL 4:39) på avstämningsdagarna samt att aktien inte blivit inlöst och att frånvaron av dessa omständigheter innebär att någon fordran inte föreligger eller, i vart fall, inte kan göras gällande mot Victoria.
5. Tingsrätten har i sin dom helt korrekt kommit fram till att det genom bolagsstämmans beslut den 23 april 2019 för varje aktieägare uppkom en fordran på Victoria om 20 kr per aktie, vilken förföll till betalning vid skilda framtida tidpunkter. Tingsrätten har vidare konstaterat att det i detta avseende, dvs gällande uppkomsten av aktieägarens fordringsrätt genom bolagsstämmans beslut, inte råder någon skillnad mellan avstämningsbolag respektive kupongbolag.
6. Tingsrätten har därefter ställt sig frågan om den genom utdelningsbeslutet uppkomna fordran kan göras gällande efter inlösen av preferensaktierna.
7. Tingsrätten har i domskälen på s. 12 konstaterat att bestämmelsen i ABL 4:39 är en passiv legitimationsregel som inte grundar någon behörighet för en aktieägare i ett avstämningsbolag att motta vinstutdelning. Tingsrätten har

således funnit att ABL 4:39 inte uppställer något sådant villkor som Victoria har påstått är relevant i målet.

8. Tingsrätten har därefter på s. 14 i domen anført följande: "*Enligt tingsrättens mening innebär ordalydelsen i 4 kap. 37 § aktiebolagslagen emellertid att den som i ett avstämningsbolag vill göra sina eventuella ekonomiska rättigheter gällande gentemot bolaget måste vara införd i aktieboken och inneha vederbörlig materiell rätt.*"
9. Vidare har tingsrätten på s. 14 i domen anført att: "[ABL 4:37] är allmän princip som stadgar under vilka omständigheter en aktieägare kan utöva och erhålla rättigheter i ett aktiebolag."
10. Tingsrätten har på s. 14 i domen dessutom anført följande: "*Enligt aktiebolagslagens ordalydelse är det enligt tingsrätten ett ovillkorligt krav att den som vill göra gällande ekonomiska rättigheter - däribland krav på utdelning av vinst - i ett avstämningsbolag är aktieägare och införd i aktieboken ...*"
11. Den slutsats tingsrätten har dragit är alltså att den fordran som tingsrätten har konstaterat har uppkommit och existerar, inte kan "göras gällande" mot Victoria eftersom de rekvisit som enligt tingsrätten uppställs i ABL 4:37 inte föreligger. Därför har käromålet ogillats. Tingsrättens enda skäl för sin slutsats är att ABL 4:37, enligt tingsrättens mening, ska tolkas som att endast en aktieägare (som dessutom måste vara inskriven i aktieboken) - men ingen annan - kan kräva betalning av en i och för sig redan uppkommen fordran.
12. Tingsrättens dom är felaktig av flera olika skäl. För det första leder varken en tolkning enligt ordalydelsen eller en syftestolkning av ABL 4:37 till att lagrummet ska tillämpas på de i målet aktuella omständigheterna. För det andra leder inte en omsorgsfull och genomtänkt analys där aktiebolagsrättsliga och grundläggande förmögenhetsrättsliga principer sammanvägs och viktas mot varandra till en sådan tillämpning av ABL 4:37 som tingsrätten har kommit fram till. För det tredje har tingsrätten uppenbarligen förbisett den rättsosäkerhet och det främmande resultat som

blir konsekvensen av tingsrättens rättstillämpning. En omsorgsfull och noggrann analys skulle ha lett tingsrätten till slutsatsen att ABL 4:37 inte ska tillämpas i förevarande fall eller att en tillämpning i vart fall inte leder till det slut tingsrätten har kommit till, och käromålet skulle istället ha bifallits.

13. Kapatens, som åberopar samma grunder för käromålet som vid tingsrätten, kommer i det följande att utveckla sin kritik mot tingsrättens domskäl.

### **Kritik mot tingsrättens domskäl**

#### **Ordalydelsen i ABL 4:37**

14. En första fråga är vad ABL 4:37 enligt sin ordalydelse faktiskt anger. I för målet relevant del anges endast följande i det aktuella lagrummet: "*En aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger förrän han eller hon är införd i aktieboken. I bolag som har utfärdat aktiebrev får dock de rättigheter som avses i 38 § utövas trots att aktieägaren inte är införd i aktieboken.*"
15. Lagtexten uppställer således inte, som tingsrätten enligt vad tidigare anförts funnit, något "ovillkorligt krav" i något avseende.
16. Som tingsrätten själv konstaterat i sina domskäl "... *reglerar lagtexten inte uttryckligen frågan om ett avstämningsbolag som har fattat beslut om utdelning på preferensaktier, att utbetalas vid ett antal olika framtida avstämningsdagar, är skyldigt att genomföra sådana utbetalningar när bolaget efter utdelningsbeslutet men före full utbetalning löst in de ifrågavarande aktierna.*" Kapatens delar denna slutsats. Det finns inte heller några förarbetsuttalanden som antyder att ABL 4:37 eller något annat lagrum syftar till att reglera den aktuella situationen eller att den förutsetts av lagstiftaren.
17. Av ordalydelsen i ABL 4:37 framgår att aktierätten inte kan göras gällande "förrän" aktieägaren har införts i aktieboken. Vad betyder då "förrän"? I förarbetena anges "innan", vilket är samma begrepp som Svensk Ordbok hänvisar till. En alternativ synonym torde vara "intill dess att". "Förrän" betyder hur som helst inte "och endast så länge som" eller något liknande

framåtriktat. Ordalydelsen i ABL 4:37 träffar därmed inte den unika situationen att aktie har inlösts och att avregistrering ur aktieboken som följd härav har skett. Detta har inte tingsrätten beaktat.

18. Det tempus som lagstiftaren har valt att använda i lagrummets första stycke ger ingen antydning om att bestämmelsen skulle träffa rättigheter som görs gällande av någon som inte är aktieägare. Inte heller detta har tingsrätten beaktat.
19. Det är visserligen så att den som vill och kan utöva rättigheter mot ett bolag i regel ska äga en aktie, dvs vara "aktieägare" - det tingsrätten benämner "materiell behörighet" - och vara införd i aktieboken för att vara behörig mot bolaget, vilket följer av lagtexten i ABL 4:37 första stycket. Det är dock inte korrekt, som tingsrätten påstår, att det skulle vara fråga om ett ovillkorligt krav. Att så inte är fallet framgår redan av rättspraxis och direkt av lag. Så har t.ex. Regeringsrätten konstaterat att det är "*... civilrättsligt möjligt att i vissa fall, t.ex. genom gåva, skilja rätten till utdelning från äganderätten till en aktie i ett avstämningsbolag.*" (RÅ 2006 ref 45, vår understrykning). Lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument stadgar på motsvarande sätt att annan än den som är införd som aktieägare i aktieboken kan lyfta utdelning från ett avstämningsbolag (4:18, första stycket, 8 p, vår understrykning). Det står därmed klart att tingsrättens uttalande om "ovillkorligt krav" inte är korrekt, dvs det kan inte vara ett ovillkorligt krav att vara införd i en aktiebok för att kunna t.ex. uppbära utdelning i ett avstämningsbolag när motsatsen framgår redan av regeringsrättspraxis och av lag.
20. Tingsrätten har bortsett från att preferensaktieägarna vid tidpunkten för bolagsstämmans utdelningsbeslut blev borgenärer mot Victoria och att deras fordran mot bolaget först och främst regleras av fordringsrättsliga principer. De kvartalsvisa utbetalningarna har endast reglerat utbetalningstidpunkterna av denna fordran och är inte – som tingsrätten också rätteligen har konstaterat – att anse som några villkor för fordrans existens.

21. Att som tingsrätten har gjort, dra slutsatsen att ingen annan än en aktieägare kan vara behörig att mot ett bolag fordra betalning av en redan etablerad fordran följer inte av ordalydelsen i ABL 4:37. Stöd för en sådan tolkning saknas.
22. Varför begreppet "aktieägare", enligt tingsrättens förmenande, under dessa förhållanden skulle ges en innebörd som går utöver dess lexikaliska betydelse har inte tingsrätten redovisat. Det finns inga skäl att ge begreppet någon annan betydelse än vad som följer av en normal läsning, dvs att en aktieägare, någon som alltså innehar en aktie, måste bli införd i aktieboken för att kunna utöva aktierättigheter; varken mer eller mindre.
23. Kapatens har inte som grund för sin talan åberopat att bolaget är eller representerar aktieägare. Tvärtom har Kapatens klargjort att bolaget agerar i egenskap av borgenär till en etablerad fordran, dvs samma ställning som de f.d. preferensaktieägarna hade efter Victorias inlösen av aktierna. Kapatens har särskilt framhållit att den som fått sina aktier inlösta inte är aktieägare och därför inte kan vara införd i aktieboken. Av vilken anledning ABL 4:37 skulle vara tillämplig på eller kunna träffa en rättighet som inte grundar sig på att någon är aktieägare och därför omöjlig kan vara införd i aktieboken, har inte tingsrätten närmare begrundat. Det tingsrätten avkräver borgenären är en omöjlighet, vilket inte kan vara en korrekt rättstillämpning.
24. Som framhållits ovan har tingsrätten i domskälen på s. 14 anfört följande: *"Enligt aktiebolagslagens ordalydelse är det därför enligt tingsrätten ett ovillkorligt krav att den som vill göra gällande ekonomiska rättigheter – däribland krav på utdelning av vinst – i ett avstämningsbolag är aktieägare och införd i aktieboken (jfr Andersson m.fl., Aktiebolagslagen, version 17 den 14 juni 2022, Juno, kommentaren till 20 kap. 20 §)."*
25. Denna tingsrättens tolkning av ABL 4:37 leder till ett resultat som inte står i överensstämmelse med den doktrin som tingsrätten själv hänvisar till i det just citerade stycket. Vad avser den i målet relevanta frågeställningen föreligger ingen skillnad mellan aktieägare i kupongbolag i allmänhet å ena sidan och aktieägare i avstämningsbolag å den andra sidan.

26. En övervägande del av kupongbolag utfärdar inte aktiebrev, men är ändå kupongbolag. När tingsrätten sålunda uppställer ett krav på att endast en aktieägare som är inskriven i aktiebok kan fordra betalning av beslutad men inte utbetald utdelning sedan aktien inlösts, träffar det kravet inte endast avstämningsbolag utan även sådana kupongbolag där aktiebrev inte har utfärdats. En tillämpning som leder till den effekten står alltså i konflikt med den lagkommentar till ABL 20:20 som tingsrätten har hänfört sig till, eftersom lagkommentaren kategoriskt anger att rätten till beslutad utdelning efter inlösen består i "kupongbolag", vare sig aktiebrev utfärdats eller inte. Samtidigt belyser tingsrättens tolkning och dess nu nämnda konsekvenser att det saknas anledning att behandla f.d. aktieägare i avstämnings- respektive kupongbolag olika och att den skiljelinje som tingsrätten, i nu aktuellt avseende, synes vilja dra mellan dessa kategorier av bolag, inte föreligger.
27. Följaktligen; som framgått av det ovan anförda träffar de rekvisit som uppställs i ABL 4:37 för att utöva aktierättigheter enligt ordalydelsen inte en situation där den som har en fordran inte är aktieägare och fordran är uppkommen innan inlösen av aktier skett. Kapatens behörighet mot Victoria vilar på att Kapatens är borgenär till en fordran.

#### Vad är ändamålet med ABL 4:37?

28. ABL 4:37 är ingen portalparagraf. Bestämmelsen syftar inte till att tillförsäkra eller undanröja några rättigheter för aktieägare i ett aktiebolag. Bestämmelsen är i stället en behörighets- och legitimationsregel som syftar till ändamålsenlig administration av relationen mellan aktieägare och bolaget. Att så är fallet framgår tydligt av de rättsutlåtanden som Kapatens åberopat i målet och som avgetts av två professorer i associationsrätt och en juris doktor i samma ämne. Redan det faktum att bestämmelsen i ABL 4:37 är en ordningsregel medför att den inte - när det dessutom saknas tydligt stöd därför - bör tillämpas på ett sådant sätt att materiella rättigheter sätts ur spel och att den materiella rättens genomslag hindras. Även detta har tingsrätten bortsett från.



29. Professor Jan Andersson, som på uppdrag av Kapatens har analyserat tingsrättens dom, konstaterar samma sak i sitt utlåtande, Bilaga 91<sup>1</sup>; ABL 4:37 har inte som syfte att reglera det fordringsförhållande som genom bolagsstämmobeslutet uppkommer mellan aktieägaren och bolaget.
30. Tingsrätten har i domen på s. 11 konstaterat att det inte finns någon lagstiftarens avsikt att göra åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag. Detta anför tingsrätten i anslutning till förutsättningarna för uppkomsten av en aktieägars fordringsrätt. Att lagstiftaren skulle ha avsett någon åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag i något annat centralt avseende gällande aktieägars eller annan fordringshavares rättigheter säger inte tingsrätten. Kapatens har också framhållit, med hänvisning till det lagstiftningsarbete och de regler som formulerats särskilt för avstämningsbolag, att någon åtskillnad i detta avseende aldrig har varit avsedd. Inte heller detta har tingsrätten beaktat när den funnit det förenligt med gällande rätt att tillerkänna f.d. aktieägare i kupongbolag rätt att fordra betalning av en etablerad fordringsrätt som f.d. aktieägare i avstämningsbolag tvärtom nekas.
31. Det finns inget stöd för att lagstiftaren skulle ha avsett att ABL 4:37, isolerad eller tillsammans med andra behörighets- och legitimationsregler i ABL, ska vare sig medföra åtskillnad i centrala avseenden mellan rättigheter som härrör ur aktieägarande i kupongbolag å ena sidan och avstämningsbolag å den andra sidan, eller inkräkta på grundläggande förmögenhetsrättsliga principer.
32. Om ABL 4:37 skulle äga tillämpning i förevarande situation, trots att borgenären inte agerar som aktieägare, torde regelns betydelse inskränka sig till att avgöra frågan om behörighet för borgenären att göra fordran gällande. Någon invändning från Victoria om att det föreligger bristande saklegitimation för Kapatens förekommer inte. Istället har Victoria gjort gällande att fordringen har varit villkorad av att inlösen av aktien inte skett. Om detta säger emellertid ABL 4:37 ingenting.

---

<sup>1</sup> Kapatens tillämpar löpande bilagering.



33. Vidare, i ABL 4:39, som är en presumptionsregel, anges att den som på en avstämningsdag är införd i aktiebok och avstämningsregister kan antas vara behörig att motta t.ex. vinstutdelning från ett bolag. I ABL 4:41 första meningen anges att för det fall den som enligt ABL 4:39 har mottagit betalning från bolaget inte var rätt mottagare, ska bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Emellertid finns det i ABL 4:41 andra meningen ett undantag från denna huvudregel, enligt vilken bolaget inte har fullgjort sin skyldighet för det fall bolaget eller värdepapperscentralen insett eller borde ha insett att den som var registrerad i avstämningsregister och aktiebok var del mottagare av betalningen.
34. I doktrinen (Samuelsson, ABL 4:41, Karnov, 2022-10-28) anges i fråga om ABL 4:41 andra meningen följande: "*Ett undantag från huvudregeln enligt första meningen. Om bolaget eller värdepapperscentralen inte är i god tro när den aktuella åtgärden (exempelvis en utbetalning) vidtas, får bolaget inte tillgodoräkna sig åtgärden, dvs. bolagets prestation har inte befriande verkan. Bolaget måste i sådant fall betala ett felsänt utdelningsbelopp ännu en gång, respektive hålla den som bort bli registrerad för en rättighet skadeslös, se prop. 2004/05:85 s. 568. Det finns anledning att framhålla att bestämmelsen ger uttryck för en allmän princip på skuldebrevsrättens område, se 14 § lagen (1936:81) om skuldebrev.*"
35. Tingsrättens tolkning av ABL 4:37, dvs att det skulle krävas att någon innehar en aktie och är införd i aktieboken för att kunna göra gällande ekonomiska rättigheter mot bolaget, går systematiskt sett inte ihop med bestämmelsen i ABL 4:41 andra meningen. ABL 4:41 förutsätter att någon kan vara berättigad mot bolaget, även om denne inte är införd i aktieboken. I annat fall skulle ABL 4:41 andra meningen inte fylla något syfte. När det således är möjligt att vara berättigad mot bolaget även utan att vara införd i aktieboken framgår det att tingsrättens bedömning, även av detta skäl, är oriktig.

36. Tingsrätten borde i förevarande fall ha tolkat ABL 4:37 till borgenärens fördel, eftersom man i annat fall och som nu blev fallet, varom mer nedan, åsidosätter grundläggande förmögenhetsrättsliga principer.
37. Inte heller en tolkning utifrån syfte och ändamål leder till att rekvisiten i ABL 4:37 blir tillämpliga i situationen där fordran uppkommit, men aktier därefter blivit föremål för inlösen.

#### Tingsrättens analys är bristfällig

38. Efter att ha konstaterat att fordran uppkommit genom bolagstämman beslut har tingsrätten av någon anledning angripit frågeställningen i målet på ett formalistiskt sätt och i det närmaste tillämpat "begreppsjurisprudens".
39. Av de föregående avsnitten framgår att varken ordalydelsen i ABL 4:37 eller dess syfte leder till att de i lagrummet uppställda rekvisiten ska tillämpas på den situation som föreligger i målet. Inte heller en analys av den rättsliga kontexten leder till tingsrättens tolkningsresultat. Tingsrätten synes överhuvudtaget inte ha reflekterat över detta eller gjort någon avvägning mellan de olika rättsliga principer som kommer till uttryck i fordrings- och aktiebolagsrätten. Inte heller synes tingsrätten ha övervägt konsekvenserna av sin tillämpning eller intresset av den materiella rättens genomslag.
40. Det framgår av förarbeten och doktrin att det genom bolagstämman beslut uppkommer en fordran på bolaget. Denna fordran kan bolaget inte återta, utan den är aktieägarens egendom (tab 83). Fordran kan omsättas separat (KöpL 80 §), den preskriberas separat (tab 108) och den kan bevakas separat i händelse av bolagets konkurs (tab 85). Stefan Lindskog uttrycker det som att fordran är "självständig och fullgången" (vår understrykning) genom beslutet (Stefan Lindskog, Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, andra upplagen, s. 96 f). Denna fordran lever sitt eget liv och är inte avhängig den underliggande aktien och den utgör därför inte någon aktieägarrättighet i vanlig mening.
41. I målet torde vara ostridigt att en utdelningsfordran som uppkommit men inte utbetalts består i ett kpongbolag även efter en inlösen av aktier. Annorlunda

uttryckt och med tillämpning av tingsrättens slutsatser, krävs det således inte i ett kupongbolag (majoriteten av kupongbolag utfärdar inte aktiebrev) att någon är aktieägare eller inskriven i aktieboken för att bolaget ska vara betalningsskyldigt mot en f.d. aktieägare.

42. Frågan som då anmäler sig är vilka juridiskt godtagbara skäl som gör att denna rätt i motsvarande situation i ett avstämningsbolag inte skulle föreligga. Svaret är att det inte finns några sådana skäl. Det föreligger uppenbarligen inga praktiska hinder för ett avstämningsbolag att distribuera pengar till bolagets borgenärer, eftersom inlösenlikvid kan utbetalas till rätt aktieägare. Ett annat noterat bolag som Kaptens har riktat krav mot på motsvarande grund som i detta mål, har offentligt deklarerat att det kommer att reglera sin skuld till f.d. preferensaktieägare för det fall Kapatens vinner framgång i förevarande mål, vilket understryker att det inte finns några hinder för ett avstämningsbolag som inlöst aktier att identifiera borgenärerna och effektuera betalning till dem även efter att inlösen skett.
43. När tingsrätten har valt att uppställa behörighetskraven i ABL 4:37 har tingsrätten bortsett från den grundläggande fordringsrättsliga principen att en fullgången och fristående fordran ska regleras av gäldenären och att behörigheten för borgenären att kräva betalning följer av innehavet av fordran i sig. Den senare principen och det intresse den representerar är uppenbarligen mycket starkt och vilar ytterst på äganderätten. Ställt mot denna princip framstår intresset, vilket det nu är, av att tillämpa aktiebolagsrättsliga legitimationsregler i fråga om avstämningsbolag - som varken lexikaliskt eller på annat sätt täcker den aktuella situationen - inte som påtagligt. Tingsrätten synes anmärkningsvärt nog inte ha gjort något sådant övervägande.
44. Tingsrätten har funnit att ett fordringsanspråk har uppkommit och, enligt vad som tidigare redovisats, att ingen åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag har avsetts av lagstiftaren. Det finns ingen rättskälla som säger att en utdelningsfordran civilrättsligt sett skulle vara av någon annan kvalité eller behäftad annorlunda inkom av det skälet att det är ett

avstämningsbolag som är gäldenär i fordringsförhållandet. Trots detta presenterar inte tingsrätten några argument för varför rekvisiten i ABL 4:37 ska tillämpas på förevarande situation och på ett avstämningsbolag.

45. Den förhärskande synen på hur en utdelningsfordran ska hanteras vid inlösen har traditionellt varit att inlösen inte påverkar fordrans bestånd och därmed inte heller bolagets skuld. Detta har sedan lång tid tillbaka kommit till uttryck i en av de svenska lagkommentarerna till ABL där det fram till juni 2021 i anslutning till ABL 20:20 angavs att: *"De indragna aktierna blir i och med registreringen ogiltiga, vilket innebär att de inte längre kan ge några rättigheter i bolaget. De gäller såväl utdelning och andra ekonomiska rättigheter som förvaltningsrättigheter. En annan sak är att sådana ekonomiska rättigheter som uppkommit före registreringen består. Har ett bolag exempelvis beslutat om utdelning på aktierna i fråga, så upphör givetvis inte rätten till den utdelningen genom minskningen."*
46. Detta uttalande ändrades i juni 2021, utan synbar anledning, så att den sista meningen istället fick lydelsen: *"Har ett kupongbolag exempelvis beslutat om utdelning på aktierna i fråga, så upphör givetvis inte rätten till den utdelningen genom minskningen."* (vår understrykning)
47. Denna ändring i lagkommentaren företogs efter att Kapatens hade framställt krav mot ett antal olika noterade bolag. En av kommentarförfattarna har avgett ett rättsutlåtande för Victorias räkning i detta mål. Tingsrätten har uppenbarligen inte problematiserat detta förhållande när tingsrätten har vänt sig till just denna kommentar till ABL 20:20 för vägledning i domskälen. Inte heller har tingsrätten problematiserat det faktum att det i lagkommentaren helt saknas motivering till *varför* en fordringsrätt "givetvis" kan göras gällande mot ett kupongbolag, men - om formuleringen i lagkommentaren är avsedd att läsas e contrario, vilket är oklart - inte mot ett avstämningsbolag under i övrigt identiska förhållanden. Att någon motivering i sådant fall inte tillhandahålls i lagkommentaren är ägnat att förvåna.
48. Än mer förvånande är att tingsrätten av allt att döma har bortsett från doktrin som talar i annan riktning. Stefan Lindskog har i doktrinen uttalat att:

*"Indragning av aktie torde inte medföra att till aktien hänförlig tidigare beslutad vinstutdelning fryser inne."* (Stefan Lindskog, Aktiebolagslagen, 6:e och 7:e kap. Aktiekapitalnedsättning och egna aktier, s. 58). Stefan Lindskog gör ingen åtskillnad mellan kupong- och avstämningsbolag. Tingsrättens tillämpning av ABL 4:37 står inte i överensstämmelse med Stefan Lindskogs uttalande.

49. Tingsrätten skriver på s. 14 i domen att situationen i förevarande mål inte kan likställas med den i NJA 2017 s 981. Det har Kapatens heller aldrig påstått. Tingsrätten har av allt att döma missuppfattat relevansen av NJA 2017 s 981 för detta mål. Det Kapatens har pekat på - och som NJA 2017 s 981 är en exponent för - är att svensk civilrätt ofta har en pragmatisk inställning till formaliaföreskrifter. Att så är fallet framgår dessutom av professor Stattins utlåtande (tab 142) och den praxis han hänvisat till däri. Ett sådant synsätt understryker ytterligare att det hade varit fullt möjligt för tingsrätten att konstatera att ABL 4:37 antingen inte skulle tillämpas eller i vart fall ge genomslag för den materiella rätten och konstatera att fordringsanspråket ska gäldas, oavsett bolagsformalia.
50. En rimlig avvägning hade inneburit ett konstaterande att en fordringsrätt ska regleras och att en aktieägarmajoritet inte kan fatta beslut om att utsläcka fordringsrätten. Det vore främmande för den svenska rättsordningen - liksom för rättsordningar i andra rättsstater - att en gäldenär ensidigt skulle kunna avveckla ett fordringsförhållande. Det skulle dessutom stå i strid med de aktiebolagsrättsliga generalklausulerna och otillbörlighetsrekvisitet, vilket borde ha väglett tingsrätten vid dess övervägande att tillämpa ABL 4:37 i förevarande fall. Något sådant avvägande synes tingsrätten emellertid inte ha gjort.
51. Kapatens hänvisar i fråga om betydelsen, eller snarare icke-betydelsen, av ABL 4:37 för denna sak till de rättsutlåtanden som Kapatens har ingett i målet (tab 108, 142 och 143).
52. Slutligen; tingsrätten har med uppgivet stöd av ABL 4:37 men utan faktiskt stöd i lagtext funnit att de f.d. preferensaktieägarna "inte kunnat göra

gällande" fordringsanspråket. Slutsatsen är ägnad att förvåna och kan inte vara riktig.

53. Till att börja med måste frågan ställas vad "inte göra gällande" betyder. Uttrycker tingsrätten därmed en rättsföljd eller något annat? Avses något temporärt eller är förhållandena bestående? Är fordringsrätten utsläckt eller är fråga endast om bristande saklegitimation för borgenären? Om det senare är fallet, borde fordran istället regleras genom nedsättning av medel hos behörig myndighet? Vilka erkända rättsfigurer anknyter tingsrätten till? Vilken eller vilka faktiska omständigheter menar tingsrätten leder till att fordran inte längre kan göras gällande - avses en rättshandling eller något annat? Vid vilken eller vilka tidpunkter har fordran de facto utsläckts genom att inte längre kunna göras gällande? Tingsrättens dom besvarar inte dessa frågor.
54. Det är en vedertagen princip att en fordran kan avvecklas genom att den regleras, efterges eller preskriberas. Ingen av dessa omständigheter föreligger eller har ens påståtts i detta mål.
55. Den slutsats som tingsrätten har kommit till och som inte går att begripa, illustrerar i sig att den tillämpning av ABL 4:37 som tingsrätten har företagit inte kan vara i överensstämmelse med gällande rätt. Fastmer framstår tillämpningens resultat som mycket rättsosäkert. Den rättsosäkerhet som tingsrättens tolkning ger upphov till har även professor Jan Andersson understrukit i sitt utlåtande i Bilaga 91.

#### En fordringsrätt är en fordringsrätt

56. Att som tingsrätten har gjort, först konstatera att en fordringsrätt har uppkommit, och därefter finna att den inte kan "göras gällande", utan att besvara någon av frågorna i föregående avsnitt har inte stöd i gällande rätt. Det innebär också att tingsrätten inte har prövat Kapatens talan in extenso. Om ABL 4:37 enligt tingsrättens uppfattning innebär hinder mot borgenärens rätt att kräva betalt av gäldenären, har tingsrätten haft en skyldighet att pröva frågan mot andra rättsregler och rättsliga principer. Om fordran inte har utsläckts, vilket domskälen inte anger, ligger frågan i öppen dager; vart har fordran tagit vägen?

57. Uppenbarligen har förutsättningar förelegat för tingsrätten att hantera fordringsanspråket som vilken annan enkel fordran som helst. Borgenären är känd, gäldenären likaså och kapitalbeloppet är till sin storlek ostridigt. Tingsrätten skulle exempelvis ha kunnat tillämpa skuldebrevsrättsliga principer, vilket rimligen skulle ha inneburit att fordringsrätten hade upprätthållits och reglering av fordringsanspråket kunnat ske.

### **Skäl för prövningstillstånd**

#### ***Det finns anledning att betvivla riktigheten av tingsrättens slut***

58. Målet gäller rättstillämpningsfrågor. Som framgått ovan har tingsrätten funnit att det genom bolagsstämans beslut uppkommit en fordran för aktieägarna på bolaget. Utgångspunkten är således att det föreligger ett fordringsförhållande.
59. Aktierna har därefter inlösts och följdriktigt upphört att existera. Enligt tingsrättens prövning medför detta att den förmögenhetsrättsliga fordran som tingsrätten funnit existerar "inte kan göras gällande" mot bolaget. Som skäl för detta ställningstagande anger tingsrätten att ABL 4:37 uppställer ett *"ovillkorligt krav att den som vill göra gällande ekonomiska rättigheter - däribland krav på utdelning av vinst - i ett avstämningsbolag är aktieägare och införd i aktieboken."*
60. Den slutsatsen stämmer inte och står i själva verket i strid med ovan nämnd praxis och lag som tydligt anger att en fordran på utdelning mot ett avstämningsbolag under vissa förhållanden kan göras gällande även av någon som inte är angiven som aktieägare och på så sätt införd i aktieboken. Tingsrättens tolkning och tillämpning av ABL 4:37 är således felaktig.
61. Tingsrätten har konstaterat att den i målet aktuella situationen inte täcks av ordalydelsen i ABL 4:37, vilket vitsordas. Samtidigt har tingsrätten kommit fram till ABL 4:37 ska tillämpas enligt sin ordalydelse. Emellertid leder inte en tolkning av lagrummets ordalydelse till att den aktuella situationen kan subsumeras därunder. Det finns inte heller något stöd i förarbeten eller doktrin som talar för att ABL 4:37 skulle ha ett syfte som gör att lagrummet kan eller bör tillämpas i förevarande situation. Det finns således inget eller i



vart fall mycket bräckligt stöd för att tillämpa aktiebolagsrättsliga legitimationsregler på omständigheterna i målet.

62. Utöver det sagda borde en mer noggrann och omsorgsfull analys från tingsrättens sida vid bedömningen av om ABL 4:37 är tillämplig eller inte, ha tagit sin utgångspunkt i (i) att den aktuella situationen av allt att döma inte har förutsetts av lagstiftaren, (ii) att det inte finns några rationella argument till att tillämpa aktiebolagsrättsliga legitimationsregler på ett fordringsanspråk, (iii) att det inte finns några rationella argument till varför en fordran på ett avstämningsbolag ska hanteras annorlunda än en fordran på ett kupongbolag, (iv) att behörigheten vilar på innehavet av en genom stämmobeslutet fullgånge fordran, (v) att intresset av att äganderätten till en fordran respekteras är större än intresset av att upprätthålla regler av formaliakarakter, (vi) att ordningsregler är underordnade materiell rätt och att i synnerhet grundläggande förmögenhetsrättsliga principer väger tyngre, (vii) att svensk rätt traditionellt sett har haft en pragmatisk inställning till att bolagsformalia får vika för materiell rätt, (viii) att det finns uttalanden i doktrinen som säger att en fordran på utdelning inte påverkas av inlösen av den aktie utdelningsfordran är hänförlig till, (ix) att tingsrättens tillämpning leder till att det för en aktieägarmajoritet blir möjligt att beröva en minoritet redan beslutad utdelning vilket står i strid med de aktiebolagsrättsliga generalklausulerna samt (x) att konsekvensen av tingsrättens tillämpning är obegriplig genom konstaterandet att "fordran inte kan göras gällande"; det är oklart vad som avses därmed och om fordran existerar eller om tingsrätten avser saklegitimation - oavsett är slutsatsen ohållbar och inte i överensstämmelse med gällande rätt.
63. Det kan samtidigt konstateras att det inte finns ett enda hållbart juridiskt argument för ståndpunkten att en fordran inte ska betalas. Hade tingsrätten gjort en grundligare analys av saken skulle tingsrätten ha kommit fram till att kraven i ABL 4:37 inte kan uppställas. Tingsrättens rättstillämpning är inte korrekt. Domen ska ändras och käromålet bifallas.

***Det går inte utan att prövningstillstånd meddelas bedöma riktigheten av tingsrättens slut***

64. Tingsrättens har vid sin prövning angett att fordran inte kan göras gällande. Som framhållits ovan går det inte att förstå vad det betyder. Slutsatsen har direkt bäring på tingsrättens slut, men är inte begriplig. Det går följaktligen inte utan att prövningstillstånd meddelas bedöma riktigheten av tingsrättens slut.

***Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av högre rätt***

65. Den huvudsakliga frågan i målet är en ren rättstillämpningsfråga och gäller centrala förmögenhetsrättsliga principer på aktiebolags- och fordringsrättens område.
66. Såvitt är känt har frågan huruvida ett aktiebolag som har fattat beslut om utdelning på preferensaktier, att utbetalas vid ett antal olika framtida avstämningsdagar, är skyldigt att genomföra sådana utbetalningar när bolaget efter utdelningsbeslutet men före full utbetalning löst in de ifrågakvarande aktierna, aldrig tidigare prövats. Den dom från Göteborgs tingsrätt som figurerar i målet är given i ett FT-mål och avser en annan fråga än den som är föremål för prövning i detta mål. Någon domstolspraxis avseende den fråga som är aktuell i målet existerar inte.
67. Det föreligger inte mindre än sex (6) rättsutlåtanden i målet, författade av tre (3) rättslärda på vardera sida. De rättslärda har kommit fram till helt olika slutsatser. Som relaterats ovan har en av lagkommentarerna till ABL sedan mycket lång tid tillbaka i klartext angett att ekonomiska rättigheter som har uppkommit innan en registrering av indragning av aktier till följd av ett beslut om inlösen, består. Detta mycket tydliga uttalande i lagkommentaren har, efter att Kapatens våren 2021 framställt betalningskrav mot Victoria samt ytterligare en handfull bolag på samma grund, justerats - utan att någon ändring av rättsläget har inträffat - så att det nu istället anger att tidigare uppkomna ekonomiska rättigheter efter indragning av aktier består i kupongbolag. Samtidigt står den nu nämnda ändringen av lagkommentaren i strid med den uppfattning som f.d. justitierådet Stefan Lindskog anfört i

doktrinen. Intresset av ett klarläggande av rättsläget av högre rätt är uppenbart.

68. Framför allt finns ett behov inom näringslivet att få rättsläget klarlagt. Som framgår av processmaterialet vid tingsrätten har frågan om utdelning hanterats på diametralt olika sätt av olika noterade bolag; medan vissa bolag har hanterat frågan på samma sätt som Victoria, har andra bolag istället erlagt betalning av tidigare beslutad men ännu inte utbetald utdelning i samband med inlösen av aktier. Återigen, intresset av vägledning av högre rätt är uppenbart.
69. Detta mål är ett s.k. "pilotmål". Kapatens har förvärvat fordringar från ett stort antal f.d. preferensaktieägare, i allt väsentligt privatpersoner och "småsparare", mot ett antal noterade bolag på motsvarande grunder som i detta mål. De krav som framställts mot dessa bolag avser betydande belopp. De f.d. preferensaktieägarna har ett indirekt ekonomiskt intresse av utfallet av denna tvist, eftersom frågan i målet har betydelse även för krav som framställts mot andra bolag på motsvarande grund. Det finns även av detta skäl ett starkt intresse av ett prejudicerande avgörande.

Stockholm som ovan



Carl Svernlöv



Jonas Benedictsson

Christofer Isaksson